

AUSTERITAT I FEIXISME

Germà Bel

(Publicat a *La Vanguardia*, 6 de Maig de 2014)

La campanya de les eleccions europees oferirà una oportunitat per debatre a fons sobre les grans qüestions econòmiques que afecten Europa. Especialment, en l'àmbit de la política econòmica, la combinació entre austeritat i reformes estructurals, tant en la seva seqüència com en la seva intensitat. Això, en el marc d'una discussió inajornable sobre la governança econòmica de la UE, que exigeix aprofundir la unió política i la cessió de sobirania econòmica per part dels Estats membres. Si no avançar per aquesta via la discussió sobre 'una política econòmica europea' seguirà sent un brindis al Sol; no és realista pensar que es comparteixin riscos a escala europea sense harmonització de regles i institucions econòmiques.

Serà aconsellable abordar aquest debat deixant de banda tòpics sense suport històric. Entre ells, el que les polítiques d'austeritat van causar el feixisme, que s'ha deixat sentir ja en algun esdeveniment de precampanya. Més tard anem a l'adveniment del nazisme, però anotem d'entrada que el primer règim feixista a Europa va ser el d'Itàlia des de 1922, i en plenitud des de 1925. Està documentat que l'accés de Mussolini al govern es va donar en el context d'una gran crisi institucional, per la incapacitat del règim liberal per abordar els conflictes socials en la Itàlia de postguerra, i enmig d'una gran crisi de les finances públiques. De fet, la política econòmica del primer govern de Mussolini va ser de gran consolidació fiscal (política d'austeritat, vaja) acompanyada de repressió de l'oposició i desmantellament de l'autonomia dels poders locals (veure Germà Bel, "The first privatisation: selling SOES and privatising public monopolies in Fascist Italy (1922-1925)", *Cambridge Journal of Economics*, 2011).

Els següents règims de tipus pseudo-feixista a Europa Occidental, les dictadures de Primo de Rivera a Espanya el 1923 i de Salazar a Portugal el 1926, van arribar també en un context de crisi institucional i enfonsament dels règims liberals; les institucions van arribar a grans nivells de descrèdit i pèrdua de legitimitat en contextos d'alta inestabilitat social i política. I això en situacions econòmiques i pressupostàries molt diverses. Per cert, en aquesta època va fracassar el Putsch de Hitler el 1923. Deu anys més tard, quan l'economia alemanya havia començat ja a recuperar-se de la Gran Depressió, el govern va ser lliurat a Hitler per la incapacitat dels partits tradicionals de la dreta alemanya de proporcionar estabilitat als governs. Una altra vegada, la crisi de les institucions liberals com a causa de l'accés al poder del nazisme.

No està en les polítiques pressupostàries d'un o altre signe el denominador comú de l'accés del feixisme al poder, sinó en el descrèdit i des-legitimació de les institucions per gestionar els conflictes socials i polítics que s'exacerben en èpoques tan complicades com la que estem vivint. Per això en aquesta matèria tenen tanta prioritat la regeneració democràtica i la reforma institucional, molt més que les orientacions de política econòmica que s'apliquin. Millor evitar tòpics sense fonament.